

12.2.2026

PALAUTEYHTEENVETO

Oikeusministeriö julkaisi marraskuussa 2025 aluekehittämisen konsulttitoimiston (MDI) laatiman selvityksen kuntien ja hyvinvointialueiden avustuksista järjestöille ja säätiöille. Selvityksessä ehdotettiin avustustoiminnan ja -tiedon kehittämistä. Oikeusministeriö pyysi selvityksestä palautetta [Ota kantaa](#) -palvelussa 12.11.2025–17.12.2025. Palautteenantajia oli 15.

TIIVISTELMÄ

Selvityksen tulokset vastasivat järjestöjen kokemuksia kuntien ja hyvinvointialueiden avustustoiminnan monimuotoisuudesta. Erityisesti pienten järjestöjen asema nähtiin haavoittuvana, sillä avustuskäytännöt vaihtelevat alueittain ja voivat sulkea osan toimijoista tuen ulkopuolelle. Järjestöt toivoivat lisää läpinäkyvyyttä avustustoimintaan ja nykyistä yhtenäisempiä avustuskriteerejä, jotka mahdollistavat, eivät rajoita järjestöjen toimintaa erityisesti silloin, kun järjestö toimii monen kunnan alueella.

Selvityksen kehittämissuhteita pidettiin oikeansuuntaisina, mutta niiden toteuttamiseen liittyi huoli hallinnollisen taakan kasvusta. Selkeät menettelytavat, yksinkertaiset kustannusmallit ja pienavustukset nähtiin tärkeiksi erityisesti pienille ja vapaaehtoisvoimin toimiville järjestöille. Avustustoiminnassa painotettiin järjestöjen autonomian kunnioittamista ja yhteyttä kuntien ja hyvinvointialueiden strategioihin, minkä tasapaino vaatii yhteistyötä ja yhteiskehittämistä.

PALAUTE

Vastaajia pyydettiin arvioimaan selvityksen tuloksia ja niiden merkitystä sekä selvityksen kehittämissuhteita. Vastaajien oli mahdollista antaa myös muuta palautetta selvityksestä ja sen aihepiiristä tai kansalaisjärjestöstrategiasta seuranta- ja arviointia varten.

Postiosoite
Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress

Meritullinkatu 10
00170 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet

kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

1 SELVITYKSEN TULOKSET

Selvityksen tulokset vastasivat palautteenantajien kokemusta. Selvityksessä tunnistettiin kuntien ja hyvinvointialueiden avustustoiminnan monimuotoisuus sekä keskeisiä avustusten hakemisen ja hyödyntämisen ongelmia, esteitäkin. Palautteenantajat ehdottivat, että kunnat ja hyvinvointialueet kehittävät avustustoimintaa yhdessä esimerkiksi osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä.

Avustukset ja niihin liittyvät käytännöt vaihtelevat alueittain, mikä aiheuttaa epävarmuutta ja asettaa järjestöt erilaiseen asemaan keskenään. Erityisesti pienten järjestöjen mahdollisuudesta hakea ja saada avustuksia kannettiin huolta. Järjestöt olivat kohdanneet myös tilanteita, joissa järjestöt eivät olleet voineet hakea avustusta kunnalta eivätkä hyvinvointialueelta.

Kuntien avustuskriteereissä saatetaan määritellä, että avustusta myönnetään järjestön rekisteröidyn toimipaikan perusteella. Vaikka järjestöllä olisi aktiivista toimintaa toisessa kunnassa, järjestö ei välttämättä ole avustuskelpoinen. Monet ruotsinkieliset järjestöt ovat esimerkiksi monialaisia ja toimivat monilla paikkakunnilla, joten ne tarvitsevat rahoitusta monilta kunnilta samanaikaisesti. Hyväksyttäviä kustannuksia koskevat rajaukset tai vaikuttavuusvaatimukset muodostavat myös avustusten hakemisen ja hyödyntämisen esteitä osalle järjestöistä.

Järjestöjen toimintaedellytykset eriytyvät mahdollisten tilakustannusten vuoksi. Osa järjestöistä maksaa toimitilansa itse, osa pystyy puolestaan hyödyntämään kuntien maksuttomia tiloja. Siksi osa palautteenantajista kehotti ottamaan järjestön omalla vastuulla olevat kansalaistoimintaan tarkoitetut yhteiset tilat huomioon avustuksia myönnettäessä. Järjestöt raportoivat myös siitä, että kuntien ja hyvinvointialueiden tilojen käytettävyydessä ja saatavuudessa oli eroja kuntien ja hyvinvointialueiden välillä.

Järjestöt toivoivat, että avustustoiminnan ja avustuspäätösten läpinäkyvyyttä lisätään. Avustuksilla on voitava rahoittaa myös järjestön perustoimintaa ja valmiuksien kehittämistä, ei vain tarkoin määritellyä toimintaa tietyille kohderyhmälle. Monivuotiset avustukset koettiin myös harkinnan arvoisiksi jatkuvuuden takia. Pienimuotoista kansalaistoimintaa voitaisiin tukea avustamalla toimintaryhmiä nykyistä laajemmin.

2 SELVITYKSEN KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Palautteenantajat kannattivat kehittämisehdotuksia oikeansuuntaisina, mutta niiden toteuttamiseen suhtauduttiin myös varauksella. Hyödyt liittyivät paitsi avustuskäytäntöjen yhtenäisyyteen myös avustusasiakirjojen räätälöintiin. Hallinnollisen taakan mahdollinen kasvu nimettiin keskeiseksi haasteeksi.

Selkeät avustuskäytännöt ja helposti ymmärrettävät avustusasiakirjat tukevat pieniä järjestöjä, kunhan järjestöjen hallinnollinen taakka on mahdollisimman vähäinen. Esimerkiksi kevyet menettelytavat ja yksinkertaistettujen kustannusmallien käyttö, pienavustukset tai erikseen määritellyt avustuskriteerit auttavat palautteenantajien mukaan varmistamaan, että myös vapaaehtoisvoimin toimivilla pienillä järjestöillä olisi mahdollisuus hakea ja saada avustuksia, mitä moni korosti erikseen.

Kuntien ja hyvinvointialueiden pitää kiinnittää erityistä huomiota avustusten kohdentamiseen ja järjestöjen autonomian kunnioittamiseen. Avustuksia myönnettäessä pitää varmistaa, että avustusta voi käyttää järjestöissä myös perustoimintaan, hallinnollisiin kustannuksiin sekä valmiuksien kehittämiseen. Kuntien ja hyvinvointialueiden ei tule avustaa vain niiden strategioiden mukaista toimintaa, koska tällöin osa monimuotoisesta kansalaistoiminnasta ja vertaistoiminnasta voi jäädä tuen ulkopuolelle. Toisaalta avustustoiminnan vaikuttavuus voi lisääntyä, kun avustusten myöntäminen perustuu strategioihin, mikä vaikuttaa myös avustustoimintaan ja avustuskäytäntöjen monimuotoisuuteen.

Epäsuoran tuen dokumentoinnin kehittäminen arvioitiin hyödylliseksi seurantaan varten, mutta tiedonkeruun ja raportoinnin kehittäminen ei saisi lisätä hallinnollista taakkaa. Palautteenantajien mielestä sähköistä asiointia pitäisi myös edistää niin, että avustusten hakeminen ja raportointi on helppoa ja helposti ymmärrettävää, myös ruotsin kielellä. Lisäksi ehdotettiin, että avustustoiminnalle asetettaisiin asukaskohtainen vähimmäismäärä, mikä lisäisi rahoituksen ennakoitavuutta.

3 MUU PALAUTE SELVITYKSESTÄ

Palautteenantajat korostivat kuntien, hyvinvointialueiden ja järjestöjen strategisen yhteistyön syventämistä sekä avustustoiminnan yhteiskehittämistä, esimerkiksi tavoitteiden asettamista varten. Kehittämisehdotuksista on tärkeää keskustella ohjatusti kuntien ja hyvinvointialueiden kanssa, jotta niitä voitaisiin viedä konkreettisesti käytäntöön.

Kansalaistoiminta on erilaista maaseudulla ja kaupungeissa. Kansalaistoiminnan saavutettavuus ja alueellinen kattavuus sekä talkootyö pitää ottaa huomioon avustuksia myönnettäessä. Vammaisten henkilöiden osallisuutta on myös vahvistettava. Jotkin kunnat ovat lakanneet avustamasta potilasjärjestöjä, mikä vaatii tarkastelemaan kuntien ja hyvinvointialueiden roolia, jotta mikään järjestö jää

avustustoiminnan ulkopuolelle. Kuntien roolia, kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä tai kansalaisyhteiskunnan tukeen liittyviä kielellisiä ja kulttuurisia erityispiirteitä olisi toivottu käsiteltävän selvityksessä enemmän.

KANSALAIJÄRJESTÖSTRATEGIAN SEURANTA JA ARVIOINTI

Kansalaisjärjestöstrategian seurannassa on arvioitava, kuinka järjestöjä rahoitusohjataan ja minkälaista arvoa ne tuottavat toiminnallaan esimerkiksi paikallisesti. Varainhankinnan kehittämiseen tarvitaan tukea. EU-hankerahoituksen hakemisen ja hyödyntämisen tueksi tarvitaan myös kansallista kehittämistä.